

כללי מסגרת לניהול השקעות פיננסיות במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים

עדכון 31.10.18

1. החלטות עקרוניות:

- א. ות"ת מחליטה לקבוע כללי מסגרת מנחים לניהול ההשקעות הפיננסיות במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים, שמטרתם להבטיח מערך איזונים ובלמים בניהול ההשקעות לרבות הסדרת הסמכות והאחריות לקביעת מדיניות ההשקעות, ניהול הסיכונים, ביצוע מדיניות ההשקעות, פיקוח ובקרה אחר הביצוע וכד'. כל זאת, במטרה להביא לכך שניהול ההשקעות הפיננסיות במוסדות ייעשה בדרך מקצועית ועל פי כללי מנהל תקין.
- ב. האחריות על ניהול כספי המוסדות חלה בראש ובראשונה על הנהלות המוסדות, ולפיכך, אין על ות"ת להתערב במדיניות ההשקעות עצמה או באופן השקעת כספי המוסד באפיקים הפיננסיים השונים, אך יחד עם זאת, עליה לקבוע כללי מסגרת שיבטיחו קיום הלימה בין היקף ואופי ההשקעות להיקף ואופי ההתחייבויות, וכן קיום מנגנונים ראויים לניהול סיכונים, באופן שיבטיח מקסום ערכן של ההשקעות בהינתן רמת סיכון סבירה, וניהולן בגישה זהירה ומושכלת תוך הכרות עמוקה עם ניירות הערך בהם משקיע המוסד.
- ג. יובהר כי אין בקביעת כללים אלה גריעה בכוח זה מאחריות הנהלת המוסד על ניהול כספי המוסד ואין בהם משום העברת אחריות כלשהי לות"ת בעניין זה לרבות ובעיקר במקרים של הפסדים.
- ד. כללים אלו יחייבו את המוסדות כחלק מתנאי ות"ת לתיקצובם.
- ה. הכללים יחולו בתהליך הדרגתי ובאופן שהמוסדות יעמדו בהם באופן מלא עד ספטמבר 2012.
- ו. המוסדות ידווחו לות"ת מידי שנה על יישום הכללים בשנה החולפת, זאת באופן שייקבע על ידי ות"ת. ות"ת תבדוק מעת לעת את מידת עמידת המוסדות ביישום הכללים.
- ז. צוות הבדיקה של ות"ת ימשיך ללוות את יישום הכללים להפיק לקחים לצורך עדכוןם. בתום שנתיים תקיים ות"ת דיון מחודש בכללי המסגרת ותעדכן אותם בהתאם לצורך, ולאחר שמיעת המוסדות.

2. כללי מסגרת לניהול השקעות פיננסיות במוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים:

א. תחולת הכללים:

(1) כללים אלה חלים על סך ההשקעות הפיננסיות שברשות המוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים ע"י ות"ת – בין אם ההשקעות מנוהלות ע"י המוסד במישרין ובין בעקיפין, בין אם הן מנוהלות בארץ ובין בחו"ל. הכללים חלים בעיקרם על הכספים המושקעים בגין הקרנות המתכלות והצמיתות של המוסדות ככל שקיימים בידי המוסדות.

(2) הכללים לא יחולו על כספים של המוסד אשר נמצאים במהלך העסקים הרגיל והמיועדים לשימוש בטווח הקצר ובמסגרת הפעילות השוטפת של המוסד, לרבות תקציבי מחקר המיועדים למחקר שוטף ותקציבי פיתוח שמיועדים לבינוי ולפיתוח באופן שוטף.

(3) הכללים לא יחולו על תרומות המגויסות לטובת המוסד והנמצאות ברשות אגודות הידידים של המוסד.

יובהר כי לכל המוסדות יש אגודות ידידים פעילות ברחבי העולם אשר אוספות כסף למען המוסדות, לרבות גיוס תרומות לקרנות צמיתות. אגודות הידידים מחליטות על פי אופי התרומה, בתאום עם התורם ולעיתים עם המוסד, אם התרומה תועבר לאחריית/לבעלות המוסד או שהיא תישאר בניהול ובאחריות אגודות הידידים ורק פירות ההשקעה השנתיים יועברו לפעילות מוגדרת במוסד.

אגודות הידידים ברחבי העולם הינן עצמאיות לחלוטין על פי חוק ואינן כפופות להחלטות המוסדות או למדיניותם, וזאת כתנאי לכך שיוכלו לפעול ולהמשיך ולקבל משלטונות המס במדינתם את האפשרות לתת לתורמים להינות מפטור ממס ומזיכוי המס בגין התרומה (לדוגמא בארה"ב: אישור C 501).

התערבות המוסדות בתהליכי הניהול והגיוס וניהול הכסף שבידי אגודות הידידים עלולות להביא לכך שאגודות הידידים יאבדו את היכולות לאפשר לתורמים לקבל את הפטור ממס כאמור ובכך יהפכו ללא רלבנטיות לגיוס תרומות.

אי לכך, ככל שמדובר בכספים המגויסים ע"י אגודות הידידים בחו"ל ונשארים בניהול ובאחריות אגודות הידידים בחו"ל, יעדכן המוסד את אגודות הידידים בדבר כללים אלו, אך הם לא יחייבו אותן. מדובר כאמור רק לגבי תרומות שגויסו ע"י אגודות השוחרים / הידידים לטובת המוסד ונשארו בשליטתן ובניהולן ולא הועברו לניהול ולבעלות של המוסד.

יצוין כי הדבר אינו אמור לגבי סכומי כסף ותרומות שבבעלות המוסד אך הועברו מהמוסד בכל שלב שהוא לניהול אגודות הידידים או לניהול משותף שלהם ביחד עם אגודות הידידים או לניהול ע"י כל גורם אחר.

כמו כן המוסד לא יעביר כספים לבעלות אגודות הידידים לצורך ניהול הכספים.

עם זאת, ככל שלמוסד כספים המגויסים על ידי אגודות ידידים מחו"ל ומושקעים ביחד עם המוסד על פי החלטת ועדת השקעות משותפת שהוקמה בחו"ל, או שמדובר בכסף שהועבר ע"י המוסד לניהול משותף כזה באופן שאינו מאפשר החלת כללים אלה

במלואם, יהיה המוסד אחראי לעדכן את וועדת ההשקעות המשותפת בחו"ל בדבר כללי מסגרת אלו ויפעל כמיטב יכולתו כדי שיקבעו מנגנונים שיבטיחו החלת רוח כללים אלה על ניהול ההשקעות והסיכונים ברמה נאותה.

מאחר שנסיונות מוכן וייצמן שונות באופן ניכר מנסיונות המוסדות האחרים בעניין זה, ות"ת תמנה צוות משנה שימשיך להתעמק במקרה של מוכן וייצמן כדי לבחון כיצד פועל מבנה ניהול ההשקעות המשותף שהוקם על ידם בחו"ל ביחס לכללי ות"ת ומה הכללים שעליהם לאמץ.

ב. קיומה של ועדה לניהול ההשקעות מטעם הוועד המנהל (להלן: ועדת השקעות):

ב.1 – תפקידים:

- (1) ועדת ההשקעות ויושב ראש הוועדה ימונו ע"י הוועד המנהל של המוסד.
- (2) ועדת ההשקעות תמליץ בפני הוועד המנהל על מדיניות ההשקעות של המוסד.
- (3) מדיניות ההשקעות של המוסד תאושר מעת לעת (ולפחות פעם בשנה) ע"י הוועד המנהל בהתבסס על המלצת ועדת ההשקעות.
- (4) ועדת השקעות אחראית בלעדית על יישום מדיניות ההשקעות שאושרה ע"י הוועד המנהל וכן על קביעת מנגנוני הבקרה והפיקוח אחר יישום מדיניות ההשקעות.
- (5) סמכויות ועדת ההשקעות ותחומי אחריותה כמו גם החובות החלות על חברי הוועדה, כישוריהם ודרכי עבודת הוועדה יעוגנו בהנחיות מחייבות שיגובשו ע"י הוועד המנהל בהתאם לכללים אלה.
- (6) ועדת ההשקעות תדווח לוועד המנהל לפחות פעם בשנה על יישום ההנחיות לניהול ההשקעות שנקבעו על ידה בהתאם למדיניות ההשקעות ועל תוצאות ההשקעות בתקופה החולפת.
- (7) דיוני ועדת ההשקעות והוועד המנהל בנושא, יתועדו בפרוטוקולים.

ב.2 – כשירות חברי ועדת ההשקעות, הרכבה וסדרי עבודתה:

הוועד המנהל יקבע כללים להבטחת כשירות חברי ועדת ההשקעות, הרכב הוועדה וסדרי עבודתה. במסגרת זו:

- (8) יובטח כי חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי היכרות וניסיון מתאימים בשוק ההון, בעלי תואר אקדמי רלבנטי ממוסד מוכר להשכלה גבוהה ו/או בעלי רישיון רו"ח בישראל, ו/או בעלי רישיון ניהול תיקי השקעות, ולא יהיו כאלה שהורשעו בעבירה שיש עימה קלון.
- (9) ועדת ההשקעות תמנה לפחות 4 חברים, מהם רוב לאנשי ציבור (שאינם מביני נציגי "גורמי הפנים" או "גורמי החוץ" בהתאם להנחיות ות"ת), מומחים מתחום ההשקעות והפיננסים. בכל מקרה לא יהוו אנשי הציבור חברי ועדת ההשקעות רוב בקרב נציגי הציבור בוועד המנהל. מומלץ כי חברי ועדת ההשקעות נציגי הציבור יקבלו שכר בעד חברותם על מנת להבטיח את מחויבותם וזמינותם לתפקיד, אך שיקול הדעת אם לשלם להם שכר או שלא יהיה בידי המוסד אשר

יתעד בפרוטוקול את השיקולים להחלטתו. יתר חברי הוועדה יהיו עובדי המוסד בעלי תפקידים רלוונטיים אשר להם רקע מוכח בתחום הפיננסים. סמנכ"ל הכספים של המוסד יהיה משתתף קבוע בוועדה.

- (10) יו"ר הוועדה ייבחר מבין נציגי הציבור בוועדה.
- (11) תקופת כהונה של חברי הוועדה שאינם בעלי תפקידים במוסד, לא תעלה על 4 שנים ועד מקסימום שלוש תקופות כהונה. חברי הוועדה מתוקף תפקידם יכהנו כחברים בוועדה כל עוד הם בתפקידם.
- (12) החלפת חברי הוועדה תיעשה, ככל שניתן, באופן מדורג על מנת לשמור על רצף.
- (13) וועדת ההשקעות תמנה גורם מקצועי מטעמה, כדוגמת סמנכ"ל הכספים של המוסד, אשר יהיה אחראי לפקח באופן שוטף אחר ביצוע ההשקעות בהתאם להחלטותיה. הגורם המקצועי ידווח לוועדה על פעילות ההשקעות לפחות פעם בחודשיים וידווח באופן מיידי על כל פעילות חריגה. ועדת ההשקעות תקבע נוהל למינוי גורם זה שיכלול בין היתר את הכשירויות הדרושות, הבטחת מניעת ניגוד עניינים וכללים לרוטציה בתפקיד זה.
- (14) וועדת ההשקעות תתכנס לפחות פעם בחודשיים.
- (15) המניין החוקי לשיבות הוועדה יהיה רוב של החברים ויכלול לפחות 2 נציגי ציבור ונציג המוסד.
- (16) יובטח על ידי היועץ המשפטי של המוסד כי חברי ועדת ההשקעות (בין היתר באמצעות חתימתם על התחייבות) לא יהיו בעלי חשש לניגוד עניינים אישי או מוסדי לרבות העדר מעורבותם בפעולות השקעה ספציפיות של המוסד או בפעולות העלולות להשפיע על אופן השקעת כספי המוסד, ומכל מקום יחולו עליהם הוראות הדין בעניין הימנעות מניגוד עניינים ומשוא פנים.
- (17) כן יובטח, כי חברי ועדת ההשקעות יפעלו באחריות, בנאמנות, במסירות וביושרה למילוי תפקידם ויעשו לקידומו ולפיתוחו של המוסד. החברים יחויבו בחובת זהירות וינהגו כלפי המוסד בתום לב ולטובתו.

ג. המלצות לכללי מסגרת להשקעות במוסדות להשכלה גבוהה המתקצבים:

- (1) מדיניות ההשקעות שתיקבע תהיה זהירה באופן כזה שהיקף ואופי ההשקעות של המוסד יביא לשמירה על היקף ואופי ההתחייבויות שלו. במסגרת זו יש לקחת בחשבון, בין השאר, את ההתחייבויות לתורמים, את הייעודים והשימושים הצפויים, את טווח ההשקעות מול טווח השימושים, את המטבעות של ההשקעות והשימושים, את הסיכונים הקיימים ואופן ניהולם וכיו"ב.
- (2) על המוסד לבדוק את ההתחייבות הקיימת בכל אחת מהקרנות הצמיתות שלו ולוודא עמידת המוסד במלוא התחייבויותיו לתורמים, לרבות בתשלום המטשינג לקרן כפי שסוכם עם התורמים בעת הקמת הקרן ובשמירה על ערך הקרן.

- (3) המוסדות יפעלו בהתאם להכרעת משרד המשפטים בשאלת חובת רישום הקרנות הצמיתות כהקדשות. (הפנייה למשרד המשפטים בעניין זה נעשתה ביום 8.2.11. טרם התקבלה תגובת משרד המשפטים).
- (4) ההשקעות יבוצעו במסגרת מדיניות ברורה שיקבע הוועד המנהל לניהול סיכונים, לרבות קביעת שיעור ההשקעות באפיקים בעלי סיכון יחסי וגידור הסיכונים. ועדת ההשקעות תקבע את אופן ניהול הסיכונים בהשקעות הפיננסיות במוסד וכן את כללי הפיקוח והבקרה ליישומם. אופן ניהול הסיכונים יכלול בין היתר פונקציות לניהול הסיכונים בתיק ההשקעות, בחינת רגישות תקציב המוסד לביצועי תיק ההשקעות, בחינת תרחישי קיצון וכיו"ב.
- (5) ניתן יהיה לבצע השקעות במוצרים מורכבים בהיקפים נמוכים לאחר שחברי ועדת ההשקעות קיבלו ניתוח מקיף ומקצועי ביחס למוצרים אלו ולאחר שנקבעו כללים ברורים להשקעות באפיקים אלה ולקביעת השווי ההוגן שלהן. בכל מקרה, השקעות במוצרים מורכבים יבוצעו ע"י גופים מקצועיים חיצוניים בכפוף לבנצ'מרק שתקבע הוועדה ובפיקוח הגורם המקצועי מטעם הוועדה.
- (6) אחת לשנה יבצע המוסד ניתוח סיכונים בהשקעות הפיננסיות שלו ויקיים על כך דיון.
- (7) כספי ההשקעות ינוהלו ככל הניתן ובהתאם למהות ההשקעה, בחשבונות בנק שבבעלות המוסד.
- (8) ההשקעות יבוצעו ע"י גורמים מקצועיים לרבות חברות ניהול תיקי השקעות אשר יחלפו מעת לעת על פי מדיניות שתקבע וועדת ההשקעות.
- (9) ניהול ההשקעות הפיננסיות במוסד יבדק ע"י המבקר הפנימי של המוסד מעת לעת.

ד. כללי דיווח לות"ת:

- (1) המוסדות להשכלה גבוהה המתוקצבים, יגישו לות"ת דו"ח שנתי, על מדיניות ההשקעות הכוללת ומדיניות הסיכונים של המוסד בשנה החולפת, וזאת לא יאוחר מ-3 חודשים מתום השנה. הדיווח יעשה על בסיס שנה אקדמית ובמתכונת שתבקש ות"ת.
- (2) יחד עם הדו"ח השנתי יוגש לות"ת מסמך של כללי המסגרת לניהול ההשקעות הנדרשים במסגרת מסמך זה לרבות הרכב ועדת ההשקעות, כללי עבודתה, דרכי העבודה והנהלים על פיהם בוצעו ההשקעות, ומנגנוני הבקרה הקיימים במוסד לפיקוח אחר יישום מדיניות ההשקעות שנקבעה ומניעת ניגודי עניינים.
- (3) ות"ת תדרוש מעת לעת ובאופן מדגמי דוחות מפורטים הכוללים את סכומי ההשקעה, אפיקי ההשקעה, תשואות, חשיפה לסיכונים ומנגנוני ניהול הסיכונים וכד' ואת ההתחייבויות העומדות כנגד ההשקעות שבוצעו.
- (4) בקרות אירוע חריג או חשש לאירוע חריג, המוסד יגיש לות"ת בהקדם האפשרי דוח המפרט את האירוע ותוצאותיו ו/או הסיכונים הגלומים בו.
- (5) יו"ר ועדת ההשקעות וסמנכ"ל הכספים של המוסד יחתמו על הצהרה על נאותות המידע המדווח ועל עמידת המוסד בהנחיות ות"ת לניהול ההשקעות הפיננסיות.